

ESPERIT ÉS UNITAT

per

CARLES CARDÓ, prev. †

Poques coses han estat tan funestes per a la humanitat com el doctrinarisme. Un pretès reformador s'encastella en el seu orgull, d'esquena a la realitat i a gran distància d'ella, i a base d'abstraccions basteix una societat imaginària on restaria esvaïda per sempre més la divina i fecunda humilitat de les coses reals. Després es forceja en la realitat, es mutilen o deformen els òrgans socials per acomodar-ho tot al pla irreal fill de la supèrbia estèril. I tant se val que aquest reformador sigui demòcrata com aristòcrata, liberal com autoritari: l'artificialisme en aquesta matèria acaba sempre en punta totalitària, per tal com és el resultat de l'autodeificació d'un home que s'ha posat a manejar barroerament entitats divines. No costaria gens de demostrar el procés lògic de Rousseau a Hitler.

El respecte a la Natura i àdhuc l'actitud de deixeble davant d'ella ha d'ésser el primer cànon tant del polític com de l'artista i de l'home de ciència.

Aplicant-ho als règims jurídics, podríem dir que són floracions d'un esperit i que tendeixen a crear-ne un altre, un dels *esperits objectivats* de Hartmann. Aquest esperit es manifesta en fórmules, però seria un error de creure que consisteix en elles, que n'és com el conjunt, com ho és un agregat de pedres. Les fórmules no son sinó l'expressió externa; l'esperit és el principi interior de vida, unitat essencial i immoridora que elabora espontàniament les fórmules, que els dona sentit, que les interpreta, les amplifica, les sosté i de vegades, quan esdevenen inadequades, les transforma. Ha canviat la matèria social, els costums dels homes, el sentit de les paraules i l'esperit ha reacomodat la fórmula a la nova situa-

ció. Sols ell podia fer-ho amb fidelitat a ell mateix i sense menyscapte de la unitat.

Així és com l'esperit ha salvat la immobilitat de la lletra, la seva petrificació. Es comprèn, doncs, la sentència bíblica: *la lletra mata, l'esperit vivifica*. Es pot servir la unitat i la fidelitat a si mateix, qualitats essencials i exclusives de l'esperit, amb fórmules distintes, i es poden esvaïr amb unes mateixes fórmules, quan queden estantisses.

D'on es dedueix que un règim jurídic és sempre una unitat que abasta tota la vida de l'home que l'ha creat, el conserva o l'aplica, tant que sigui l'home individual com formant collectivitat amb aquells amb qui té identitats avials, amb la seva "gens", segons l'expressió romana; i no s'hi estén fragmentàriament, a claps, sinó al seu total ésser i obrar, perquè el motor de la vida és també l'esperit.

A més, l'esperit és l'únic que omple les escaletxes que deixa forçosament tota legislació, incapaç com és el legislador, ni que sigui collectiu, de preveure tota la complexitat dels casos que presentarà la vida. Per a resoldre'ls cal una llum profunda que irradiï en tots sentits, no literal, no formulista, no casuista, sinó existencial, que illumini tot el règim jurídic. En trobem una semblança en la direcció espiritual. Ai del director que, mancat d'esperit (aquí, de la inhabitació i il·luminació interna de l'Esperit Sant), hagi de confiar-se només de la Moral codificada i de les regles dels teòlegs per a resoldre casos de consciència i orientar el dirigit pels trencacolls que entrebanquen tan sovint en el camí de la perfecció! Li cal, per damunt de l'indispensable assabentament teològic, una llum que esclaireixi totes les escaletxes, una esma existencial, fruit, sens dubte, del domini de la ciència moral i ascètico-mística, però sobretot comunicada directament per l'Esperit.

Una cosa semblant —analògicament semblant, no idèntica, no unívoca— s'esdevé en el nostre ordre. El jutge no n'ha de tenir prou, de les lleis escrites; ha d'estar amarat de l'esperit que les ha elaborades, sota la guia del qual podrà, i només així, subsanar les deficiències, suplir les imprevisions, resoldre els casos nous, omplir, en un mot, les escaletxes. Aquesta llum és l'única que pot garantir-li la fidelitat al tarannà del poble i a aquella unitat que es condició bàsica de tot règim que vulgui regular una vida. El cas límit, potser exagerat i tot, però que revela un concepte profundament espiritual del Dret, és el d'aquelles Corts catalanes del 1251 que decidiren d'abolir totes les lleis i deixar al bon sentit i al criteri

jurídic dels magistrats la solució de cada cas, acordada amb l'esperit jurídic del país.

D'aquí ve que concebre un règim jurídic com una maquinària productora d'actes que es pot millorar canviant-li peces és una concepció materialista que el desnaturalitza i pretén de desnaturalitzar l'home per al qual existeix, perquè tampoc l'home no és una màquina cega, sinó un ésser racional i, doncs, espiritual.

D'aquí ve igualment que les regulacions que en conjunt formen un règim jurídic es completen i sostenen mútuament, i en tocar-ne una, si el toc no ve per l'evolució normal que hem indicat suara, és a dir, per impuls de la mateixa vida, es pertorba tot el seu conjunt i pateix tot el règim i, amb ell, la vida que regula.

El supòsit que és manejable autoritàriament, que s'hi poden decretar artificialment afegidures i supressions, ha estat sempre una de les grans il·lusions dels poders autoritaris.